

Improvisatie en Improvisatie-expertise

Iwan Wopereis

Expertisecentrum onderwijs en professionalisering

Open Universiteit
www.ou.nl

Psychobiology, Music, Mind, and Brain
2013, Vol. 23, No. 4, 222–235

© 2013 American Psychological Association
0275-9867/13/\$12.00 DOI: 10.1037/pna0000021

What Makes a Good Musical Improviser? An Expert View on Improvisational Expertise

Iwan G. J. H. Wopereis, Slavi Stoyanov,
and Paul A. Kirschner
Open University of the Netherlands

Jeroen J. G. Van Marriënboer
Maastricht University and Open University of the Netherlands

This study presents an expert view on musical improvisational expertise. A group concept mapping procedure was used to identify key characteristics of such expertise among a group of 26 renowned musical experts. Multivariate analyses, including 2-dimensional multidimensional scaling (MDS) of unstructured sort data, hierarchical cluster analysis of the MDS coordinates, and the computation of average ratings of 169 statements resulted in a 7-cluster concept map. The cluster self-regulation was located at the heart of the cluster map and was, therefore, regarded a core constituent of improvisational expertise. The other clusters were basic (musical) skills, affect, risk-taking, creation, responsiveness, and ideal. Implications for instruction, limitations of the study, and future research are commented on.

Keywords: improvisation, expertise, concept mapping, music, jazz, instruction

Supplemental materials: <http://dx.doi.org/10.1037/pna0000021.supp>

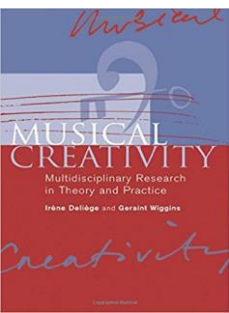

Improvisatie en Improvisatie-expertise

1

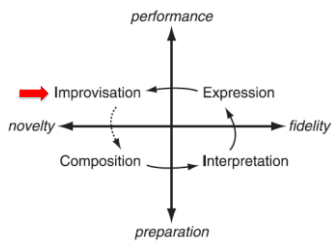
Improvisatie (OPDRACHT)

Wat is volgens jou 'improvisatie'?

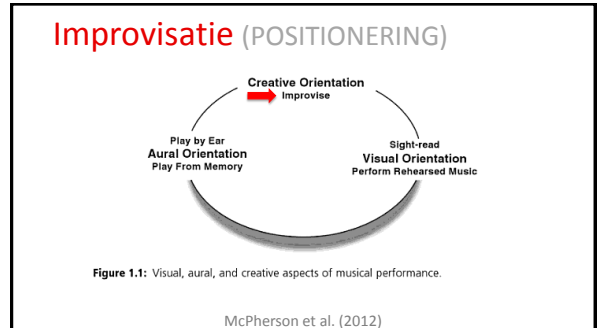
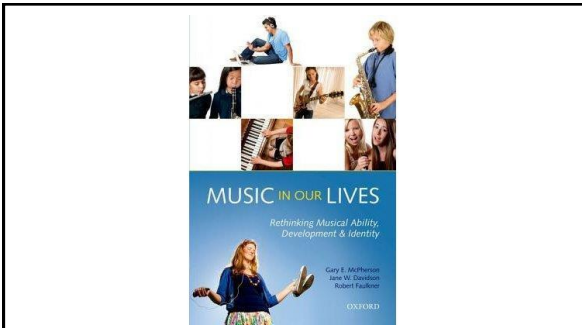
- Schrijf je definitie op (2')
- Bediscusieer definities (3')

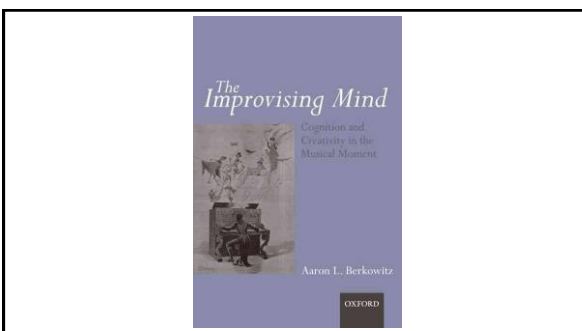
Improvisatie (POSITIONERING)

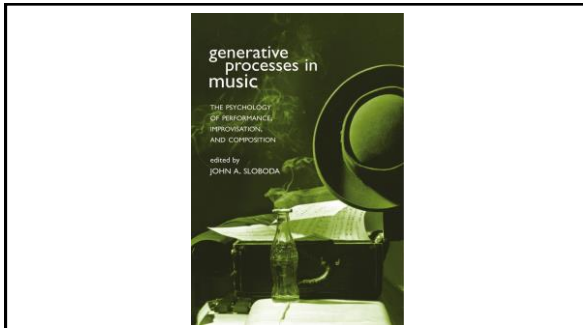
Merker (2006)

- ### Improvisatie is... (KENMERKEN)
- sociaal (social)
  - spontaan (spontaneous)
  - creatief (creative)
  - toegankelijk (accessible)
- MacDonald et al. (2012)

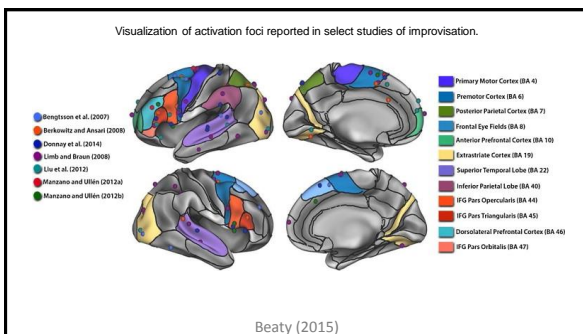
- ### Improvisatie is... (DEFINITIE)
- “... spontane creativiteit [...] beperkt door conventies of impliciete regels met als doel een georganiseerd geheel te maken dat begrijpelijk en interessant is.”
- Beperkingen:
- muzikaal (d.w.z. stilistisch)
  - performance/performer (d.w.z. fysisch/fysiologisch)
- Berkowitz (2010)

Improvisatie is... (OMSCHRIJVING)

“... real-time sensory and perceptual coding, optimal attention allocation, event interpretation, decision-making, prediction (of the actions of others), memory storage and recall, error correction, and movement control, and further [the integration of] these processes into an optimally seamless set of musical statements that reflect both a personal perspective on musical organization and a capacity to affect listeners.”

Pressing (1988)

“Take home message”

- improvisatie is het spontaan creëren van ‘nieuwe muziek’ in het moment (vgl. instant compositie)
- de activiteit wordt ‘ingeperkt’ (beïnvloed) door omgevings- en persoonskenmerken
- het is een ‘complexe’ menselijke activiteit die doorgaans in groep wordt uitgevoerd

Improvisatie en Improvisatie-expertise

2

Onderzoek (GROUP CONCEPT MAPPING)

- Inleiding
- Methode (deelnemers; procedure)
- Resultaten

Inleiding (WAT IS EXPERTISE?)

- the skill, knowledge, or opinion possessed by an expert (Encarta)
- consistent superior performance on a specified set of representative tasks (Ericsson & Lehmann, 1996)

Inleiding (IMPROVISATIE-EXPERTISE)

- Dat wat iemand een goede improvisator maakt
- Dat wat maakt dat een improvisator (representatieve taken) 'superieur' kan uitvoeren

Improvisatie-expertise (OPDRACHT)

Wat is het ultieme kenmerk van een goede improvisator

- Schrijf je kenmerk op een vel papier (2')
- Bespreek kenmerken met elkaar (3')

Onderzoek (GROUP CONCEPT MAPPING)

- Inleiding
- Methode (deelnemers; procedure)
- Resultaten

Methode (DATAVERZAMELING)

- Genereren kenmerken
- Sorteren kenmerken
- Waarderen kenmerken

Trochim (1989)

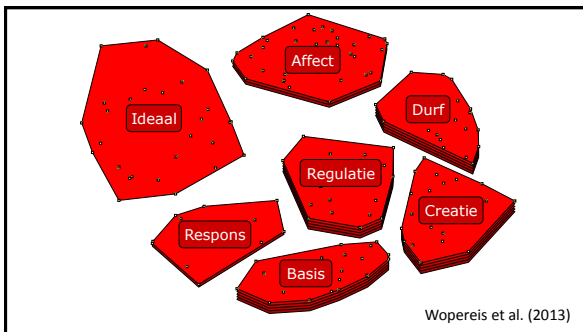
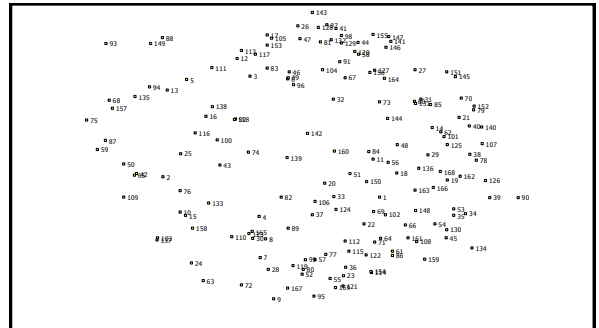
Methode (DATA-ANALYSE)

- Multidimensionale Scaling (MDS)
- Hiërarchische Clusteranalyse (HCA)
- Semantische Analyse
- Waardering (importantie kenmerken)

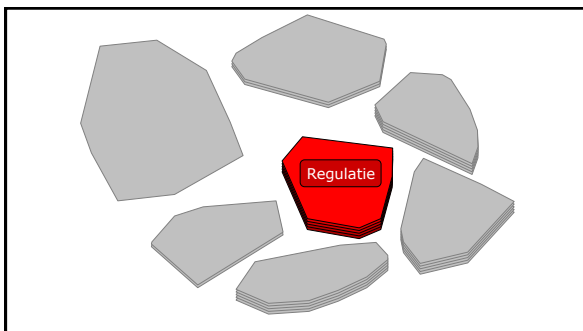
Trochim (1989)

Onderzoek (GROUP CONCEPT MAPPING)

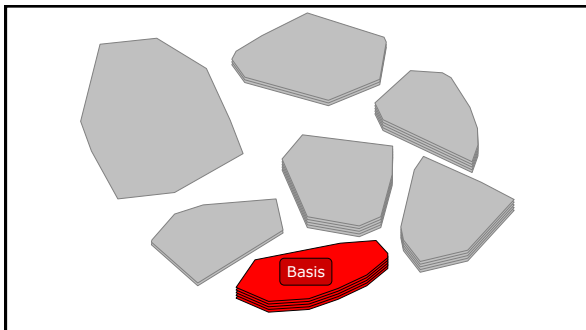
- Inleiding
- Methode (deelnemers; procedure)
- Resultaten

Cluster	Bridging	Rating	Aantal
Regulatie	.09	3.63	19
Basis	.16	3.61	26
Affect	.18	3.32	36
Durf	.30	3.59	22
Creatie	.33	3.60	22
Respons	.48	3.23	16
Ideaal	.70	3.08	28

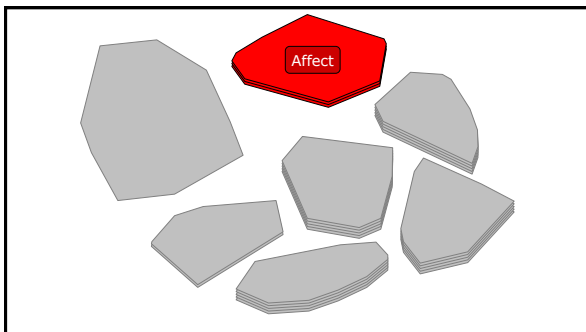

- Een goede improvisator is iemand die...
- kritisch naar zichzelf durft te luisteren
  - snel muzikale verbanden legt
  - anticipeert
  - begrijpt dat niet spelen ook spelen is
  - kan helikopteren boven de eigen muziek

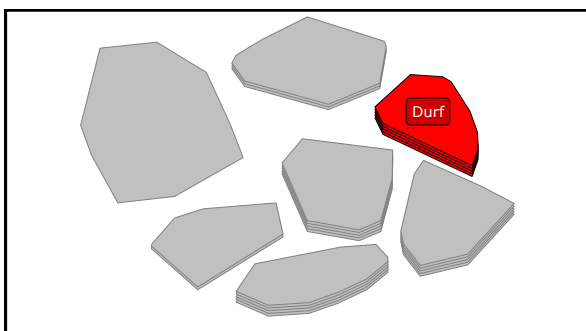
Een goede improvisator is iemand die...

- zijn instrument beheerst
- een zeer goed ontwikkeld ritmegevoel heeft
- hele goede oren heeft en daarmee luistert
- gevoel heeft voor muzikale spanningsbogen
- melodisch en ritmisch ideeën kan genereren

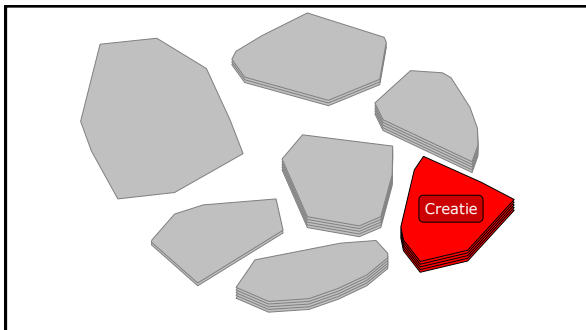
Een goede improvisator is iemand die...

- met veel liefde voor de muziek
- gepassioneerd is
- sensitief is
- plezier heeft
- goed kan concentreren

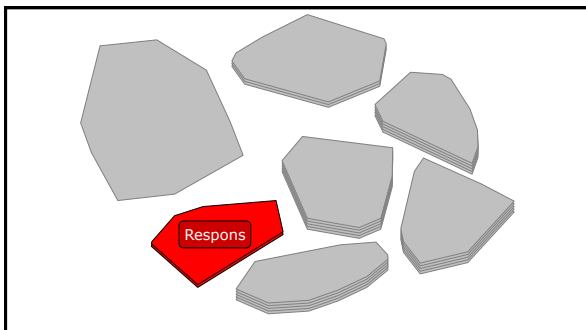
Een goede improvisator is iemand die...

- op zijn muil durft te gaan
- met open vizier en gespitste oren het podium betreedt, klaar voor het onverwachte
- kaders niet per se benauwend vindt, maar gebruikt / misbruikt voor nieuwe vormen en gedachten
- risico's durft te nemen en avontuurlijk is, maar niet roekeloos

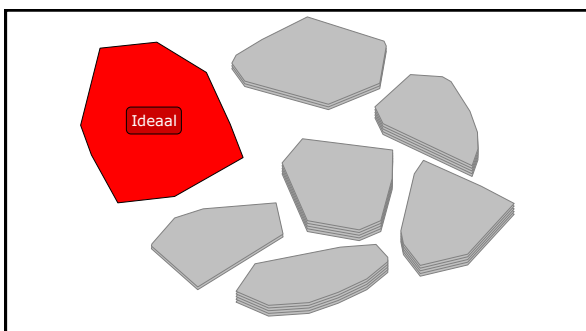
Een goede improvisator is iemand die...

- een persoonlijke, herkenbare stem heeft
- in staat is een muzikaal idee op te pikken, het te transformeren en verder te geven
- in staat is tot instant componeren
- ter plekke een nieuwe muzikale situatie kan genereren

Een goede improvisator is iemand die...

- reageert op medemusici
- goed muzikaal met medemusici kan communiceren
- de muziek (en de muzikanten) kan sturen / beïnvloeden

Een goede improvisator is iemand die...

- met zijn improvisatie de luisteraars weet te boeien
- mij emotioneel beroert
- respect verdient ($M=2,29$)
- schoonheid schept ($M=2,96$)
- mooi speelt ($M=2,67$)

Rang	Een goede improvisator is iemand (die)	M	SD	Range
1	... met veel liefde voor muziek	4.33	1.129	1-5
2	... in staat is zeer goed te luisteren	4.29	0.624	3-5
3	... een persoonlijke, herkenbare stem heeft	4.29	0.751	3-5
4	... goed kan luisteren naar de muziek om hem heen	4.25	0.737	3-5
5	... goed kan luisteren naar anderen	4.21	0.779	3-5
6	... niet bang is om fouten te maken	4.21	0.833	2-5
7	... met ideeën	4.21	0.977	1-5
8	... alert reageert op de inbreng van zijn medemusici, in spannende interactie	4.17	0.702	3-5
9	... kritisch naar zichzelf durft te luisteren	4.17	0.761	3-5
10	... reageert op zijn medemusici	4.17	0.761	3-5

“Take home message”

- (zelf)regulatie is de centrale component van improvisatie-expertise
- het gaat om ‘herkenbare creatie’ van ‘nieuwe muziek’ (eigen geluid / persoonlijke stem)
- Een goede basis (KSA) en ‘cognitieve architectuur’ is een succesfactor
- het gaat niet (echt) om ‘mooi’ of ‘schoonheid’

Referenties (1)

- Beaty, R. E. (2015). The neuroscience of musical improvisation. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 51, 108-117. doi:10.1016/j.neubiorev.2015.01.004
- Berkowitz, A. L. (2010). *The improvising mind: Cognition and creativity in the musical moment*. New York, NY: Oxford University Press.
- Ericsson, K. A., & Lehmann, A. C. (1996). Expert and exceptional performance: Evidence of maximal adaptation to task constraints. *Annual Review of Psychology*, 47, 273-305. doi:10.1146/annurev.psych.47.1.273
- MacDonald, R. A. R., Wilson, G., & Miell, D. (2012). Improvisation as a creative process within contemporary music. In D. J. Hargreaves, R. A. R. MacDonald, & D. Miell (Eds.), *Musical imaginations: Multidisciplinary perspectives on creativity, performance, and perception* (pp. 242-255). New York, NY: Oxford University Press.
- McPherson, G. E., Davidson, J. W., & Faulkner, R. (2012). *Music in our lives: Rethinking musical ability, development and identity*. New York, NY: Oxford University Press.

Referenties (2)

- Merker, B. H. (2006). Layered constraints on the multiple creativities of music. In I. Deliège & G. A. Wiggins (Eds.), *Musical creativity: Multidisciplinary research in theory and practice* (pp. 25-41). New York, NY: Psychology Press.
- Pressing, J. (1988). Improvisation: Methods and models. In J. A. Sloboda (Ed.), *Generative processes in music: The psychology of performance, improvisation and composition* (pp. 129-178). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Trochim, W. M. K. (1989). An introduction to concept mapping for planning and evaluation. *Evaluation and Program Planning*, 12, 1-16. doi:10.1016/0149-7189(89)90016-5
- Wopereis, I. G. J. H., Stoyanov, S., Kirschner, P. A., & Van Merriënboer, J. J. G. (2013). What makes a good musical improviser? An expert view on improvisational expertise. *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, 23, 222-235. doi:10.1037/pmu0000021

Meer informatie

iwana.wopereis@ou.nl

Expertisecentrum onderwijs en professionalisering

Open Universiteit
www.ou.nl

